

Oglekļa emisijas pārvirze: apturam uzņēmumu izvairīšanos no emisiju noteikumiem

ES noteikusi vērienīgu oglekļa nodevu importētām precēm, lai apturētu oglekļa emisiju pārvirzi – uzņēmumu pārceļšanos ārpus ES, lai izvairītos no emisiju standartu ievērošanas.

▶ **Oglekļa emisiju robežkontroles mehānisma skaidrojums**
https://multimedia.europarl.europa.eu/en/video/v_N01_AFPS_230524_FIT3

Kaut arī Eiropas rūpniecība joprojām cenšas atgūties no sekām, ko radījusi Covid-19 krīze un karš Ukrainā, ES cenšas pildīt savas saistības klimata jomā, vienlaikus saglabājot darbavietas un ražošanas ķēdes pašu mājās.

Aptuveni 27 % no pasaules CO2 emisijām, kas veidojas, sadedzinot kurināmo, rodas, ražojot starptautiski tirgotas preces, un ES importa radītās emisijas ir palielinājušās, tādējādi mazinot tās centienus klimata jomā.

Uzzini vairāk par ES atveseļošanas plāna prioritāti: ilgtspējīgas un klimatneitrālas Eiropas izveidi.

Kas ir oglekļa emisiju pārvirze?

Oglekļa emisiju pārvirze ir prakse, saskaņā ar kuru nozares, kurās ir lielas siltumnīcefekta gāzu emisijas, pārceļ ražošanu ārpus ES, lai izvairītos no tās stingro standartu ievērošanas.

Kā ES var novērst oglekļa emisiju pārvirzi?

ES centienus samazināt savu oglekļa emisiju apjomu saskaņā ar [Eiropas zaļo kursu](#) un kļūt ilgtspējīgi noturīgi un [klimatneitrālai līdz 2050. gadam](#) varētu apdraudēt valstis, kurām klimata jomā ir daudz pieticīgāki plāni. Lai šādu iespēju mazinātu, Eiropas Komisija 2021. gada jūlijā ierosināja ieviest [oglekļa ievedkorekcijas mehānismu](#) (OIM), ar ko no ārpussavienības valstīm importētām precēm piemēros oglekļa nodevu. OIM arī ietilpst vairākos tiesību aktos, kuros tiek izdarītas korekcijas saskaņā ar paketi "[Gatavi mērķrādītājam 55 %](#)", lai īstenotu Eiropas Klimata likumu, līdz 2030. gadam samazinot siltumnīcefekta gāzu emisijas vismaz par 55 %, salīdzinot ar 1990. gada līmeni.

Uzzini vairāk par [ES pasākumiem oglekļa emisijas samazināšanā](#).

Kā darbotos Eiropas oglekļa nodeva?

Ja produkti tiek importēti no valstīm ar mazāk stingriem noteikumiem nekā ES, tiek piemērota nodeva, tā nodrošinot, ka imports nav lētāks par līdzvērtīgu ES produktu.

Tā kā pastāv risks, ka piesārņojošākas nozares varētu pārcelt ražošanu uz valstīm ar mazākiem siltumnīcefekta gāzu emisijas ierobežojumiem, oglekļa cenu noteikšana tiek uzskatīta par būtisku papildinājumu pašreizējai ES oglekļa kvotu sistēmai, proti, ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmai (ETS).

Pašreizējie oglekļa cenas noteikšanas pasākumi Eiropas Savienībā: ETS

Saskaņā ar pašreizējo Emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu (ETS), kas paredz finansiālus stimulus emisiju samazināšanai, spēkstacijām un rūpniecības nozarēm ir jāsaņem atļauja attiecībā uz katru saražoto CO2 tonnu. Šo atļauju cenas nosaka pieprasījums un piedāvājums. Nesenās ekonomikas krīzes dēļ pieprasījums pēc atļaujām samazinājās, un arī to cena bija tik zema, ka tā atturēja uzņēmumus no ieguldījumiem videi draudzīgās tehnoloģijās. Lai atrisinātu šo problēmu, [ES veic ETS reformu](#), kā paredzēts paketē "[Gatavi mērķrādītājam 55 %](#)".

Oglekļa ievedkorekcijas mehānisma noteikumi

2022. gada decembrī Parlaments un ES dalībvalstis panāca [provizorisku vienošanos par Oglekļa ievēdkorekcijas mehānisma noteikumiem](#). 2023. gada aprīlī Parlaments [noteikumus pieņēma](#) un Padome [apstiprināja galvenos tiesību aktus](#). 2023. gada [maijā mehānisms stājās spēkā](#).

Mehānisms attiecas uz tām precēm, kuru ražošanai nepieciešami paaugstināti enerģijas apjomi - dzelzs, tērauds, cements, alumīnijs, mēslošanas līdzekļi, elektroenerģija un ūdeņradis. Oglekļa ievēdkorekcijas mehānisma noteikumi (CBAM) sākotnēji attieksies uz tiešajām emisijām, proti, siltumnīcefekta gāzēm, kas emitētas no preču ražošanas brīža līdz šo preču importam ES. Vēlāk tie tiks attiecināti arī uz netiešajām emisijām, kas rodas no elektroenerģijas ražošanas, ko izmanto tiesību aktos noteikto preču ražošanai.

Kas maksā nodevu?

Importētājiem jāapmaksā jebkāda starpība starp oglekļa cenu, kas maksāta preces ražošanas valstī un Eiropas Savienības ETS oglekļa kvotu cenu. Turklāt importētājiem būs reizi ceturksnī jāziņo par iepriekšējā ceturksnī importēto preču tiešajām un netiešajām emisijām, kā arī par visām ārvalstīs samaksātajām oglekļa cenām.

Kad stāsies spēkā jaunā oglekļa nodeva?

Pārejas perioda ilgums un pilnīga CBAM ieviešana būs saistīta ar bezmaksas kvotu pakāpenisko pārtraukšanu saskaņā ar Emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu, tāpēc mehānismu pakāpeniski ieviešīs no 2026. līdz 2034. gadam.

Kam tiks novirzīti ienākumi no ES oglekļa nodevas?

Ieņēmumi tiks izmantoti kā jauni [pašu resursi ES budžetā](#).

Summa arī tiks novirzīta vismazāk attīstītajām valstīm, lai palīdzētu dekarbonizēt to apstrādes rūpniecību.

Vairāk par ES rīcību klimata pārmaiņas efektu mazināšanai:

- [ES regula par importa veicināšanu produktiem, kas netiek iegūti, izmantojot atmežošanu](#)
- [Kā ES samazina emisijas tām siltumnīcefekta gāzēm, kas nav CO2](#)
- [Kā ES veicina atjaunīgo energoresursu izmantošanu](#)
- [ES aizliegums pārdot jaunus benzīna un dīzeļdzinēja automobiļus no 2035. gada](#)

Uzzini vairāk par CBAM

[Padomes infografika par CBAM](#)

[Skatīt tiesību akta izstrādē panākto progresu](#)

[Pētījums “Oglekļa emisiju cenu noteikšana”](#)

[Pasaules Banka: oglekļa cenas noteikšana](#)

[Procedūras dokumentācija](#)

[2023. gada aprīļa plenārsēdē pieņemtais teksts](#)

[Pētījums. ES Oglekļa ievēkorekcijas mehānisms: ietekme uz klimatu un konkurētspēju \(2023. gada marts\)](#)

[Īsumā: ES Oglekļa ievēkorekcijas mehānisms \(2023. gada aprīlis\)](#)